

Határozatok Tára

NILO JÄÄSKINEN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2014. szeptember 4.¹

C-400/13. és C-408/13. sz. egyesített ügyek

Sophia Marie Nicole Sanders
(képviseli: **Marianne Sanders**)

kontra

David Verhaegen

(Az Amtsgericht Düsseldorf [Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)
és

Barbara Huber

kontra

Manfred Huber

(Az Amtsgericht Karlsruhe [Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — Tartási kötelezettséggel kapcsolatos joghatóság — A 4/2009/EK rendelet 3. cikkének a) és b) pontja — Olyan személy ellen benyújtott kereset, akinek szokásos tartózkodási helye más országban található — Olyan tagállami jogszabály, amely hasonló esetben kizárólagos illetékességet telepít a tartományi felsőbíróság székhelyén működő helyi bírósághoz, amelynek illetékességi területén található az adott tagállamban élő fél szokásos tartózkodási helye — Hasonló illetékességkoncentráció kizárása”

I – Előzmények

1. A jelen egyesített ügyekben az Amtsgericht Düsseldorf (düsseldorfi helyi bíróság, Németország), valamint az Amtsgericht Karlsruhe (karlsruhei helyi bíróság, Németország) által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmek alapvetően a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet² 3. cikke a) és b) pontjának értelmezésére irányulnak.

¹ — Eredeti nyelv: francia.

² — HL 2009. L 7., 1. o., és helyesbítések: HL L 311., 2011., 26. o. és HL L 8., 2013., 19. o.

2. A hivatkozott 3. cikk a) és b) pontja, a rendelet más rendelkezéseivel egyetemben, a tagállami bíróságok³ *ratione loci* joghatóságát szabályozza e tárgykörben, alternatív lehetőségként megjelölve „az[t] a bíróság[ot], amelynek illetékességi területén az alperes szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik”, vagy „az[t] a bíróság[ot], amelynek illetékességi területén a jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik”, kifejezetten hangsúlyozva, hogy a felperes szabadon választhat e két joghatósági ok között.

3. Ez a két ügy olyan jogvita alapján indult, amelynek tárgya tartásdíj követelése, és amely egyrésztől egy kiskorú gyermeket és édesapját, másrésztől egy feleséget és férjét állítja szembe egymással. A keresetlevelet mindkét esetben azon német városban működő Amtsgericht (helyi elsőfokú bíróság) elé terjesztették, ahol az érintett tartásra jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik. Mindazonáltal a 4/2009 rendelet 3. cikkének a) és b) pontjában szabályozott eseteket végrehajtó német jogszabályokat alkalmazva mindkét bíróság áttette az ügyet azon Oberlandesgericht (tartományi felsőbbbíróság) székhelyén működő Amtsgerichthez, amelynek illetékességi területén található az említett felperesek szokásos tartózkodási helye.

4. A Bíróságnak tehát azt a kérdést kell megvizsgálnia, hogy a tagállamok jogrendjében közvetlenül alkalmazandó rendelet 3. cikke oly módon értelmezendő-e, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami jogszabály, mint amelyet a jelen ügy alapeljárása is vizsgál, és amely a tartással kapcsolatos határon átnyúló ügyekben az illetékességet egy olyan bíróság kezében koncentrálja, amely eltér attól a bíróságtól, amelynek illetékességi területén a tagállamban élő fél szokásos tartózkodási helye található.

5. Bár a 4/2009 rendelet 2011. június 18-án⁴ lépett hatályba, a Bíróságnak még sosem adódott lehetősége arra, hogy nyilatkozzon a rendeletben foglalt rendelkezések értelmezésével kapcsolatban.⁵ Következésképpen célszerű lenne megvizsgálni, hogy mennyire lehetséges, illetve szükséges figyelembe venni a Bíróság polgári ügyekben előírt joghatósági szabályokat tartalmazó, tagállamok között alkalmazandó jogi aktusokkal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatának tanulságait, és pozitív esetben célszerű lenne meghatározni, hogy egy ilyen analógiával átvett érvelés mennyiben lenne releváns a 4/2009 rendelet 3. cikkének értelmezése szempontjából.

6. A kérdés többek között azért merül fel, mert a hivatkozott cikk szövegezése hasonlóságot mutat a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-én kelt egyezmény (a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény),⁶ illetve a Brüsszeli Egyezményt felváltó, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: Brüsszel I. rendelet)⁷ tartási kötelezettségekre irányadó joghatósági szabályainak szövegével.⁸

3 — A 4/2009 rendelet (46)–(48) preambulumbekzdésére figyelemmel pontosítani szükséges, hogy Írország (lásd a hivatkozott (46) preambulumbekzdést), Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága (lásd az Egyesült Királyságnak a 4/2009 rendelet elfogadására irányuló szándékáról szóló, 2009. június 8-i 2009/451/EK bizottsági határozatot [HL L 149., 73. o.]), valamint a Dán Királyság (lásd az Európai Közösség és a Dán Királyság között a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló megállapodást [HL 2009. L 149., 80. o.]) értesítést küldtek arról, hogy részt kívánnak venni e rendelet elfogadásában és alkalmazásában.

4 — Lásd a rendelet 76. cikkét, amelyet az Európai Közösségek erre irányuló nyilatkozata egészít ki (a nyilatkozat a következő internetes címen érhető el: http://www.hcch.net/index_fr.php?act=status.comment&csid=1065&disp=type).

5 — A C-442/13. sz. Nagy-ügyben az Oberster Gerichtshof (Ausztria) azzal a kéréssel fordult a Bírósághoz, hogy értelmezze a 4/2009 rendelet perfüggőségre irányadó 12. cikkét, az ügyet azonban a kereset visszavonásának következtében 2014. június 18-án törölték az ügylajstromból.

6 — HL 1972. L 299., 32. o.

7 — HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű kiadás, 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.

8 — Lásd többek között: Refcomp-ítélet (C-543/10, EU:C:2013:62, 18. pont).

II – Jogi háttér

A – A 4/2009 rendelet

7. A 4/2009 rendelet (3) preambulumbekzdése kifejezetten hivatkozik többek között a Brüsszel I. rendeletre. A (44) preambulumbekzdés felhívja a figyelmet arra, hogy a rendelet módosítja a Brüsszel I. rendeletet oly módon, hogy „annak a tartási kötelezettségekre alkalmazandó rendelkezései helyébe kell lépnie”. A (15) preambulumbekzdés továbbá kifejti, hogy „[a] tartásra jogosultak érdekeinek védelme érdekében, valamint a megfelelő uniós igazságszolgáltatás előmozdítása céljából ki kell igazítani a [Brüsszel I.] rendeletből eredő, joghatóságra vonatkozó szabályokat [...] [többek között oly módon, hogy] ezentúl nem lehetséges a nemzeti jog joghatósággal kapcsolatos szabályaira való utalás sem”.

8. A 4/2009 rendelet 3. cikkének a) és b) pontja előírja, hogy „[a] tagállamokban tartási kötelezettség tárgyában joghatósággal rendelkezik:

- a) az a bíróság, amelynek illetékességi területén az alperes szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy
- b) az a bíróság, amelynek illetékességi területén a jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, [...]”.

B – A német jog

9. A 4/2009 rendeletet a tartási igények külföldön való érvényesítéséről szóló, 2011. május 23-i törvény (Auslandsunterhaltsgesetz, a továbbiakban: AUG) hajtotta végre a német jogban.⁹

10. A törvény „Az illetékességek koncentrációja [...]” című 28. §-a (1) bekezdése első mondatának a tényállás megvalósulása idején hatályos változata értelmében: „[h]a az eljárásban részt vevő valamelyik fél szokásos tartózkodási helye nem belföldön található, a [4/2009] tanácsi rendelet 3. cikkének a) és b) pontjában szabályozott esetekben a tartási ügyekben benyújtott kérelmeket kizárólag azon Oberlandesgericht székhelye szerint illetékes Amtsgericht bírálja el, amelynek illetékességi területén az ellenérdekű fél vagy a jogosult szokásos tartózkodási helye van [...]”.

III – Az alapeljárás tényállása, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

A – A Sanders-ügy (C-400/13)

11. 2013. május 29-én a kiskorú Sophia Marie Nicole Sanders – édesanyja mint törvényes képviselője útján – a szokásos tartózkodási helyén, Mettmannban (Németország) működő Amtsgerichthez benyújtott keresetlevelében tartásdíjat követelt édesapjától, a Belgiumban élő D. Verhaegentől.

12. Az Amtsgericht Mettmann az eljárásban részt vevő felek meghallgatása után az ügyet az AUG 28. §-ának (1) bekezdésére hivatkozással illetékességi okból áttette az Amtsgericht Düsseldorfhoz (Németország), minthogy ez a helyi elsőfokú bíróság található azon tartományi fellebbviteli bíróság, azaz az Oberlandesgericht Düsseldorf székhelyén, amelynek illetékességi területén a tartásdíj jogosultja szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.

⁹ – BGBl. 2011., I–898. o.

13. Mindazonáltal az Amtsgericht Düsseldorf megkérdőjelezte saját területi illetékességét, figyelemmel arra, hogy a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontja értelmében annak a bíróságnak kellene illetékességgel rendelkeznie, amely a belföldön lakó fél szokásos tartózkodási helyén működik, így ebben az esetben az Amtsgericht Mettmannak. A 2013. július 16-i határozata értelmében az Amtsgericht Düsseldorf ezért úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéssel fordul a Bírósághoz:

„A [4/2009] rendelet 3. cikkének a) és b) pontjával ellentétes-e [az AUG] 28. §-ának (1) bekezdése?”

B – A Huber-ügy (C-408/13)

14. B. Huber a szokásos tartózkodási helye szerinti Kehl (Németország) városban működő Amtsgericht előtt indított eljárást abból a célból, hogy házastársát, a Barbadoson élő M. Hubert különválásukat követően a bíróság tartásdíj fizetésére kötelezze.

15. Az Amtsgericht Kehl az eljárási költségkezdvezmény kérelmezésének szakaszában az ügyet áttette az Amtsgericht Karlsruhéhoz, azzal az indokolással, hogy ez utóbbi bíróság az AUG 28. §-ának (1) bekezdése alapján kizárólagos illetékességgel rendelkezik, mivel a kérelmező szokásos tartózkodási helye az Oberlandesgericht Karlsruhe illetékességi területén van.

16. Tekintettel arra, hogy az alapeljárásban mindkét fél kétségbe vonta, hogy az említett 28. § összeegyeztethető a 4/2009 rendelet 3. cikkének a) és b) pontjával, 2013. július 18-án hozott határozatával az Amtsgericht Karlsruhe beleegyezett az eljárás felfüggesztésébe, és a következő előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéssel fordult a Bírósághoz:

„Összeegyeztethető-e a [4/2009] tanácsi rendelet 3. cikkének a) és b) pontjával az, ha [az AUG] 28. cikke (1) bekezdésének első mondata azt írja elő, hogy abban az esetben, ha az eljárásban részt vevő valamelyik fél szokásos tartózkodási helye nem belföldön található, a [4/2009] rendelet 3. cikkének a) és b) pontjában szabályozott esetekben a tartási ügyekben benyújtott kérelmeket kizárólag azon Oberlandesgericht székhelye szerint illetékes Amtsgericht bírálja el, amelynek illetékességi területén az ellenérdekű fél vagy a jogosult szokásos tartózkodási helye van?”

C – A Bíróság előtti eljárás

17. A Bíróság elnöke a 2013. július 25-i végzésével az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélethozatal céljából egyesítette a C-400/13. és a C-408/13. sz. ügyeket.

18. A német kormány és az Európai Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételeket. Tárgyalásra nem került sor.

IV – Elemzés

A – A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tartalmáról

19. Figyelembe véve azon nehézségeket, amelyek a jelen ügyben a Bíróság elé terjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmek szövegezéséből származhatnak, először is célszerű meghatározni a Bíróság hatáskörének korlátait az ügyre vonatkozóan, ezt követően pedig pontosítani, melyek azok a rendelkezések, amelyeket a 4/2009 rendelet 3. cikkére, valamint más cikkeire tekintettel értelmezni kell.

20. Először is a német kormányhoz hasonlóan úgy vélem, hogy a kérdést előterjesztő bíróságok által feltett kérdéseket a Bíróságnak újra kell szövegeznie a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően oly módon, hogy azok ne arra irányuljanak, hogy a Bíróság értelmezze a kérdések által érintett német jogi rendelkezéseket, és állapítsa meg, hogy azok sértik-e az uniós jogot, minthogy ez nem tartozik a Bíróság EUMSZ 267. cikk¹⁰ által meghatározott hatáskörébe. Ezzel szemben a kérdéseknek arra kellene irányulniuk, hogy a Bíróság oly módon értelmezze a 4/2009 rendelet 3. cikkét, hogy ezáltal a nemzeti bíróságok részére minden olyan, az uniós jog értelmezéséhez szükséges tájékoztatást megadjon, amely alapján az előttük folyamatban lévő ügyekben ítéletet tudnak hozni.¹¹

21. Másodsorban meg kell jegyezni, hogy a kérdést előterjesztő két bíróság arra kéri a Bíróságot, hogy nyilatkozzon a 4/2009 rendelet 3. cikke a) és b) pontjának értelmezésével kapcsolatban, tekintettel arra, hogy az AUG 28. §-ának (1) bekezdését a „[hivatkozott rendelet] 3. cikkének a) és b) pontjában szabályozott esetekben” kell alkalmazni (kiemelés tőlem).

22. Mindazonáltal a Bizottság akként érvel, hogy ezen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések nyilvánvalóan elfogadhatatlanok, amennyiben a hivatkozott rendelet 3. cikkének a) pontjára vonatkoznak, míg az alapeljárás tényállásának körülményeire figyelemmel az eljárások tárgyához kizárólag a hivatkozott cikk b) pontja kapcsolódik, és ennek következtében kizárólag ez a pont lényeges az ügy szempontjából.

23. Valóban igaz, hogy az alapeljárásban függőben lévő két eljárásban a felperesek olyan tartásra jogosultak, akik döntésük alapján Németországban, azaz a szokásos tartózkodási helyükön működő bírósághoz fordultak, és hogy az ilyen esetek a 4/2009 rendelet 3. cikke b) pontjának hatálya alá tartoznak. A német jog egyik rendelkezése miatt felmerült kétség okán a kérdést előterjesztő bíróságok ebben az összefüggésben szeretnék megtudni, hogy a hivatkozott rendelkezés alapján melyik német bíróságot kell illetékesnek tekinteni azon terület alapján, ahol „a jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik”.

24. Ezzel szemben a rendelet 3. cikke a) pontjának alkalmazása nem jelent konkrét problémát az alapeljárások szempontjából, minthogy ez a rendelkezés azt a bíróságot jelöli ki illetékesnek, amelynek illetékességi területén „az alperes szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik”. Következtetésképpen azon ítélkezési gyakorlat értelmében, amely szerint a Bíróságnak nincs hatásköre arra, hogy döntsön olyan előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésben, vagy annak részében, amely nyilvánvalóan semmilyen kapcsolatban nem áll a kérdést előterjesztő bíróság előtt függőben lévő eljárás megoldásának objektív szükségességével,¹² álláspontom szerint a jelen ügyekben feltett kérdésekre adott válasznak a 4/2009 rendelet 3. cikke b) pontjának értelmezésére kellene korlátozódnia.

25. Mindazonáltal az értelmezés elvégzése érdekében célszerű figyelembe venni azt az általános rendszert, amelybe az érintett rendelkezés illeszkedik,¹³ és célszerű megjegyezni, hogy a hivatkozott 3. cikk a) és b) pontjának szövegezése azonos abban a részben, amely a kérdés tárgyát képezi,¹⁴ valamint, hogy a hivatkozott pontok vagylagosan alkalmazhatók abban az esetben, ha az alapeljárás tárgyát elsődlegesen tartási kötelezettség megállapítása képezi.¹⁵

10 — Ellentétben azzal, amit a Bíróság az EUMSZ 258. cikk szerinti eljárás keretében végezhetne. Lásd különösen: Stadt Papenburg ítélet (C-226/08, EU:C:2010:10, 23. pont); Varzim Sol ítélet (C-25/11, EU:C:2012:94, 27. pont), valamint Križan és társai ítélet (C-416/10, EU:C:2013:8, 58. pont).

11 — Rhône–Alpes Huiles és társai ítélet (295/82, EU:C:1984:48, 12. pont); Sodiprem és társai ítélet (C-37/96 és C-38/96, EU:C:1998:179, 22. pont), valamint ASM Brescia ítélet (C-347/06, EU:C:2008:416, 25. és 26. pont).

12 — Lásd különösen: Banchemo-ítélet (C-387/93, EU:C:1995:439, 18. és azt követő pontok), valamint Mangold-ítélet (C-144/04, EU:C:2005:709, 36. és azt követő pontok).

13 — E tekintetben lásd a jelen indítvány 61. és azt követő pontjait.

14 — Az „az a bíróság, amelynek illetékességi területén [...] szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik” fordulat ugyanis a hivatkozott cikk a) és b) pontjában egyaránt előfordul.

15 — És nem másodlagos kereseti kérelemként kapcsolódnak egy másik peres eljáráshoz, mivel ez esetben az adott cikk c) és d) pontja alkalmazandó.

26. Harmadrészt megfigyelhető, hogy a Huber-üggyel (C-408/13) kapcsolatban az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában az Amtsgericht Karlsruhe felveti annak a lehetőségét, hogy az AUG 28. §-a (1) bekezdésének első mondata szerinti illetékesség kizárólagos mivolta ellentétes lehet nemcsak a 4/2009 rendelet 3. cikkével, hanem a 4. és 5. cikkével¹⁶ is, ez utóbbiakra azonban nem hivatkozik az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésében. A Bizottság azt javasolja, hogy a Bíróság értelmezze az említett 4. és 5. cikket is arra az esetre, ha a kérdést előterjesztő bíróság – az előterjesztett kérdésen túlmenően – tudni szeretné, hogy az adott illetékességek koncentrációja ugyancsak ellentétes-e a rendelkezésekkel.

27. Álláspontom szerint a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően¹⁷ nincs helye az ezzel kapcsolatos döntésnek, minthogy az Amtsgericht Karlsruhe a 4/2009 rendelet 3. cikkére korlátozta a Bíróságnak feltett kérdést, míg a hivatkozott rendelet 4. és 5. cikke, bár említésre kerül, nem képezi a kérdés tárgyát, mivel a kérdést előterjesztő bíróság szerint nem rendelkezik döntő jelentőséggel az illetékessége meghatározása szempontjából.¹⁸

B – A más jogi aktusokkal való összehasonlításból levonható következtetésekről

28. Minthogy a Bíróságnak ebben az ügyben először kell értelmeznie a 4/2009 rendeletet, felmerül a kérdés, hogy támpontra vagy válaszra lelhet-e a hasonló jogi aktusokban. Ebből a szempontból célszerű lehet először is azt megvizsgálni, hogy a rendelet összehasonlítható-e a polgári ügyekre irányadó joghatóságot kikötő nemzetközi egyezményekkel vagy más rendeletekkel; ezek közül egyesek ugyanis tartalmazznak olyan rendelkezéseket, amelyek tényleges hasonlóságot mutatnak a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontjával (1). Pozitív válasz esetén, ez utóbbi szövegezésének sajátosságaira figyelemmel, ezt követően meg kell határozni, hogy egy ilyen összehasonlítás mennyiben teszi lehetővé az analógia útján történő értelmezést, és különösen a Bíróság által a többi jogi aktussal kapcsolatban kidolgozott ítélkezési gyakorlat figyelembevételét (2).

1. A más jogi aktusokkal való összehasonlítás lehetőségéről

29. A 4/2009 rendelet 3. cikke b) pontjának szövegezése hasonlít a Brüsszeli Egyezmény¹⁹ 5. cikke 2. pontjának, valamint a Brüsszel I. rendelet 5. cikke 2. pontjának tartás ügyében irányadó „különös joghatóság[ot]” szabályozó rendelkezéseinek szövegére, amelyek értelmében az ügyben „a tartásra jogosult lakóhelyének vagy szokásos tartózkodási helyének bírósága” rendelkezik joghatósággal.²⁰

16 — A hivatkozott 4. és 5. cikk arra a joghatóságra vonatkozik, amelyet akár joghatóság kikötésére vonatkozó megállapodás megkötése, akár az alperes önkéntes megjelenése alapol meg. A Sanders-ügyben (C-400/13) azonban az Amtsgericht Düsseldorf erre semmilyen formában nem hivatkozik, minthogy a 4. cikk (3) bekezdése szerint e cikk nem alkalmazható 18. életévét be nem töltött gyermekkel szembeni tartási kötelezettséggel kapcsolatos jogvitában, és így a szóban forgó ügyben.

17 — Lásd különösen: Affish-ítélet (C-183/95, EU:C:1997:373, 24. pont), valamint Kaba-ítélet (C-466/00, EU:C:2003:127, 41. pont).

18 — A „[k]érelem indokoltság[ának]” alátámasztására a bíróság egyrészt arra hivatkozik, hogy „a per eldöntése szempontjából döntő jelentősége van annak, hogy az AUG 28. cikke (1) bekezdésének első mondata összeegyeztethető-e a [4/2009] rendelet 3. cikkének a) és b) pontjával. Ettől függ, hogy a jelen tartási ügyben az Amtsgericht Karlsruhe vagy az Amtsgericht Kehl rendelkezik-e illetékességgel.” Másrészt arra hivatkozik, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést feltevő felek kétsége csak erre a kérdésre vonatkozik.

19 — A Dán Királyság, Írország, valamint és Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezmény által módosított szöveg.

20 — A 4/2009 rendelet 3. cikke b) pontjának szövegezése csak annyiban tér el, hogy a jogosult szokásos tartózkodási helyére való vagylagos utalás megszűnt (a változás okairól lásd a 27. lábjegyzetet); továbbá a francia nyelvű változatban a „bíróság” (tribunal) kifejezést az általánosabb „igazságszolgáltatási szerv” (jurisdiction) váltotta fel (ugyanígy az olasz és a román nyelvű változatban).

30. Bár a tartási kötelezettségek már nem tartoznak a Brüsszel I. rendelet alkalmazási körébe,²¹ a Bíróság Brüsszeli Egyezményre, valamint a Brüsszel I. rendeletre vonatkozó ítélkezési gyakorlata álláspontom szerint továbbra is alkalmas lehet arra, hogy a Bíróság ez alapján értelmezze a 4/2009 rendelet megfelelő rendelkezéseit. Bár egy hasonló, analógián alapuló megközelítést némiképp finomítani kell, az alábbi indokok miatt célszerűnek tűnik azokat a fogalmakat, amelyek a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyát képezik, ezen ítélkezési gyakorlat alapulvételével értelmezni.

31. Először, a Brüsszel I. rendelet és a 4/2009 rendelet között fennálló lényeges kapcsolat nyilvánvalóvá válik az utóbbi rendelet olvasásakor, minthogy a 4/2009 rendelet preambuluma többször is hivatkozik a Brüsszel I. rendeletre,²² továbbá a 4/2009 rendelet 68. cikkének (1) bekezdése világosan tartalmazza, hogy a Brüsszel I. rendelet tartási kötelezettségekre alkalmazandó rendelkezései helyébe lép.

32. Másodszor, minthogy különösen azon joghatósági szabályokról van szó, amelyeket a 4/2009 rendelet 3. cikke tartalmaz, e rendelkezés keletkezési körülményei is alátámasztják ezt a kapcsolatot. A Bizottság eredeti javaslata ugyanis kiemeli, hogy javítani kell a tartás jogosultja számára korábban már azon joghatósági szabályok által biztosított lehetőségeket, amelyeket a Brüsszel I. rendelet tartalmazott.²³ A javaslat magyarázatát tartalmazó közlemény²⁴ megerősíti, hogy a hivatkozott 3. cikk lényegében megismétli a Brüsszel I. rendelet vonatkozó rendelkezéseit;²⁵ ugyanakkor részleges módosításokra volt szükség annak érdekében, hogy feloldják az esetleges ellentmondásokat,²⁶ összeegyeztessék e rendelkezéseket a családjog sajátosságaival,²⁷ és kiterjesszék azok alkalmazási körét.²⁸

33. E körülményekre tekintettel, álláspontom szerint, elfogadható előfeltételként az, hogy ez utóbbi cikk rendelkezéseit a Brüsszeli Egyezmény és a Brüsszel I. rendelet rendelkezéseire vonatkozó ítélkezési gyakorlattal összhangban célszerű értelmezni, amennyiben e rendelkezések – néhány, a 4/2009 rendelet sajátos céljaira vonatkozó, az alábbiakban kifejtett²⁹ fenntartással – egyenértékűek egymással.³⁰

21 — Ez a rendelet váltotta fel a Brüsszeli Egyezményt, mielőtt őt magát a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 351., 1. o.) módosította volna, amelynek (10) preambulumbekzdése, valamint az 1. cikk (2) bekezdésének e) pontja állapítja meg a különös jogi aktus, azaz a 4/2009 rendelet elfogadásának következményeit.

22 — Lásd különösen a (3), (15) és (44) preambulumbekzdést.

23 — Lásd a (10) preambulumbekzdést, valamint a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló tanácsi rendeletre vonatkozó, 2005. december 15-i bizottsági javaslat indoklásának 1.2.1. pontját (COM(2005) 649 végleges).

24 — A Bizottság 2006. május 12-i közleménye a Tanács és az Európai Parlament részére (COM(2006) 206 végleges).

25 — A 3. cikk egyes változatait elvetették a 4/2009 rendelet előkészítő munkálatai során, azonban az a) és b) ponttal kapcsolatban a kezdeti változat került elfogadásra módosítás nélkül, azzal, hogy nem követték a Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a tekintetben, hogy az említett a) és b) pont sorrendjét cseréljék fel annak érdekében, hogy a jogosult szokásos tartózkodási helye váljon a joghatóság megállapításának elsődleges kritériumává (HL 2006. C 185., 35. o., különösen a 4.1. pont).

26 — A hivatkozott közlemény felhívja a figyelmet egy „a d) pontban található fontos kiegészítés” bevezetésére.

27 — Szem előtt tartva, hogy a Brüsszel I. rendelet a polgári és kereskedelmi jog összességére volt alkalmazandó, a 3. cikkel kapcsolatban a közlemény felhívja a figyelmet arra, hogy „a [jövőbeli 4/2009] rendelet felhagyja a »domicile« (lakóhely) fogalmának alkalmazásával, és csak a szokásos tartózkodási helyre hivatkozik; e koncepció ugyanis jobban igazodik a családjog területén alkalmazandó jogi eszközökhöz”.

28 — E közlemény pontosítja, hogy a hivatkozott 3. cikk szerinti illetékességi szabályokat „kell alkalmazni az alperes szokásos tartózkodási helyétől függetlenül”.

29 — Lásd ebben az értelemben: Béraudo, J.-P., „Fascicule 3022”, *JurisClasseur Europe Traité*, LexisNexis, Párizs, 2012., 9. pont; Gascón Inchausti, F., „Le recouvrement des aliments en Europe”, in *La justice civile européenne en marche*, M. Douchy-Oudot irányítása alatt, Dalloz, Párizs, 2012., 147. és azt követő oldalak, valamint Devers, A., „Les praticiens et le droit international privé européen de la famille”, *Europe*, 2013., 11. sz., 9. tanulmány, 9. és 19. pont.

30 — Lásd még a jelen indítvány 37. és azt követő pontjait.

34. Az átfogó vizsgálat érdekében mérlegelni kell, hogy szükséges lehet-e az összehasonlítást a korábban hivatkozott egyezményen és rendeleten túlmenően más olyan jogi aktusokkal is elvégezni, amelyek szintén alkalmazandóak a polgári ügyekben, és különösen a családjogi ügyekben fennálló joghatóság területén.³¹

35. Ami a gyermektartási kötelezettség és a családi tartási kötelezettség egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló 2007. november 23-i hágai egyezményt³² illeti, a 4/2009 rendelet (8) preambulumbekzdése megállapítja, hogy e rendelet keretében figyelembe kell venni ezt a jogi aktust.³³ Az egyezmény nem tartalmaz közvetlen joghatósági szabályokat,³⁴ azonban a kapcsolódó előkészítő iratok hasznos iránymutatással szolgálnak a jelen ügy eldöntése szempontjából, minthogy pontosítják, hogy azok a rendelkezések, amelyek a jogosult lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye szerint határozzák meg a joghatóságot, „abból a célból születnek, hogy a (rendszerint) gyengébb felet részesítsék védelemben (vagyis a jogosultat) azáltal, hogy egy kényelmes fórumot biztosítanak számára, ahol benyújthatja a keresetlevelét, és ez rendszerint a lakóhelye szerinti bíróság”.³⁵

36. Ami a köznyelvben „Brüsszel IIa.”³⁶ rendeletnek nevezett jogszabályt illeti, a tartási kötelezettségek kívül maradnak a rendelet alkalmazási körén³⁷ azon különös rendelkezések következtében, amelyek az elfogadása idején a Brüsszel I. rendelet részét képezték, míg jelenleg a 4/2009 rendeletben található. Összevetve azonban megállapítható, hogy az abban szereplő, joghatóságra vonatkozó szabályok közös pontja, hogy „[egy] tagállam bíróságait”³⁸ jelölik ki illetékesnek, és nem „a [valamilyen hely szerinti] bíróság[ot]”, mint ahogy az a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontjában szerepel.³⁹

2. A más jogi aktusokkal való összehasonlítás terjedelméről

37. Már az elején szeretném tisztázni, hogy bár álláspontom szerint a 4/2009 rendelet által felvetett kérdéseket a Bíróság által a Brüsszeli Egyezmény és a Brüsszel I. rendelet vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatban kialakított ítélkezési gyakorlat fényében kell értelmezni, az ezen ítélkezési gyakorlatból származó elvek nem ültethetők át automatikusan.

31 — Figyelembe véve, hogy a 4/2009 rendelet e területhez kapcsolódik, még akkor is, ha ezen túlmenően egy pénzügyi vonatkozást is érint (lásd a hivatkozott rendelet (11) preambulumbekzdését és 1. cikkét, valamint a rendeletre vonatkozó javaslat 3.1. pontját [COM(2005) 649 végleges]).

32 — Az egyezmény, valamint a kapcsolódó magyarázó jelentés (szerkesztette: Borrás, A. és Degeling, J.) szövege az alábbi honlapról érhető el: http://www.hcch.net/index_fr.php?act=conventions.text&cid=131. Az Európai Unió aláírta és jóváhagyta a hivatkozott egyezményt, felhívva a figyelmet, hogy a tagállamok irányában e jóváhagyás kötelező erővel bír (lásd: a 2011. március 31-i 2011/220/EU tanácsi határozat [HL L 93., 9. o.], valamint a 2011. június 9-i 2011/432/EU tanácsi határozat [HL L 192., 39. o.], különösen ez utóbbi határozat (4) preambulumbekzdése).

33 — Lásd továbbá a 4/2009 rendelet (17) preambulumbekzdését és 8. cikkét, figyelembe véve, hogy ez utóbbi előkészítő munkálatai párhuzamosan folytak a hivatkozott egyezmény tárgyalásával, azzal hogy „keresni kell a lehetséges szinergiákat” a két jogszabályi keret között (lásd a rendeletre vonatkozó javaslat indokolásának 1.1.2. pontját [COM(2005) 649 végleges]).

34 — Konszenzus hiányában; a vitáról a jelen indítvány 32. lábjegyzetében hivatkozott magyarázó jelentés számol be (lásd 58–62. o.).

35 — Lásd a Duncan, W. által készített jelentés 44. és azt követő oldalait, „Vers un nouvel instrument mondial sur le recouvrement international des aliments envers les enfants et d'autres membres de la famille”, 3. sz. dokumentumtervezet (2003. április) (http://www.hcch.net/index_fr.php?act=publications.details&pid=4108&dtid=35), amely e tekintetben hivatkozik a Brüsszeli Egyezmény 5. cikkének 2. pontjára.

36 — A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 338. 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o., a továbbiakban: Brüsszel IIa. rendelet).

37 — Lásd a Brüsszel IIa. rendelet (11) preambulumbekzdését és 1. cikkének (3) bekezdését.

38 — Lásd a Brüsszel IIa. rendelet 3., valamint 9–13. cikkét.

39 — Ez utóbbi szövegezés különössége, valamint vonatkozásai részletesebb ismertetést igényelnek (lásd a jelen indítvány 54. és azt követő pontjait).

38. Egy ilyen analógia alapú értelmezésnek ugyanis a 4/2009 rendelet sajátos célja szab határt, amelynek következtében a Brüsszel I. rendelet által rögzített joghatósági szabályok⁴⁰ bizonyos szintű módosítása vált szükségessé annak ellenére, hogy a Brüsszel IIa. rendelet kapcsán rögzíthető körülményekkel ellentétben⁴¹ a 4/2009 rendelet a nem vagyoni jogokat és a vagyoni jogokat egyaránt szabályozza. Hangsúlyozni szeretném, hogy e hibrid aktus hatálya mind tárgyi,⁴² mind földrajzi⁴³ szempontból sokkal szélesebb körben került meghatározásra, mint a Brüsszel I. rendelet esetében.

39. Álláspontom szerint kevés kétség merül fel azon alapelv jelen ügyben történő átültetésével kapcsolatban, amelyet a Bíróság állandó jelleggel alkalmaz a Brüsszeli Egyezmény és a Brüsszel I. rendelet rendelkezéseinek értelmezése során,⁴⁴ és amely szerint a 4/2009 rendelet által alkalmazott fogalmaknak önálló meghatározással kell bírniuk, vagyis függetlennek kell lenniük az egyes tagállamokban uralkodó értelmezéstől annak érdekében, hogy az aktusból fakadó jogok és kötelezettségek lehetőség szerint egyenlően és egységesen kerüljenek meghatározásra az egyes tagállamok és az érintett személyek számára. E tekintetben a 4/2009 rendelet (11) preambulumbekzdése szerint a „tartási kötelezettség” fogalmát ez utóbbi értelmében „önállóan kell értelmezni”⁴⁵, ami rögzíti a Bíróság által a Brüsszeli Egyezmény 5. cikkének 2. pontjával kapcsolatban kidolgozott azon ítélkezési gyakorlata során alkalmazott módszert,⁴⁶ amely kifejezetten elismerte a tartásra jogosult fogalmának önállóságát.⁴⁷ Ettől kezdve, álláspontom szerint, az előterjesztett kérdések megválaszolása érdekében a Bíróságnak az érintett rendelet rendszerére és célkitűzéseire kell támaszkodnia.⁴⁸

40. Ezen túlmenően, bár az érintett rendelet preambuluma nem hivatkozik rá kifejezetten, tagadhatatlannak tűnik számomra, hogy a Brüsszel I. rendelet (15) preambulumbekzdésében⁴⁹ kifejtett általános célkitűzések egyben a 4/2009 rendelet által rögzített joghatósági szabályok⁵⁰ alapját képezik. Mindazonáltal elsősorban az utóbbi rendelet sajátos célkitűzése, azaz a „tartásra jogosultak érdekeinek védelme”, valamint „a megfelelő uniós igazságszolgáltatás előmozdítása”⁵¹ kell, hogy vezérelje a Bíróság által az ügyben végzett értelmezési tevékenységet. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy a minden tartásra jogosultat megillető legitim érdekek⁵² megerősítése volt az egyik legfőbb oka

40 — Lásd a 4/2009 rendelet (15) preambulumbekzdését, valamint a jelen indítvány 32. pontját.

41 — Lásd: Kokott főtanácsnok A–ügyre vonatkozó indítványa (C-523/07, EU:C:2009:39, 63. és 64. pont); Sharpston főtanácsnok Purrucker–ügyre vonatkozó indítványa (C-256/09, EU:C:2010:296, 126. pont), valamint a Purrucker–ügyre vonatkozó saját állásfoglalásom (C-256/10, EU:C:2010:578, 95. pont).

42 — Így különösen a 4/2009 rendelet szerinti „bírósnak” minősül „a tagállamokban a tartással kapcsolatos ügyekben illetékes közigazgatási hatóság” is, amennyiben bizonyos garanciákat nyújt (lásd a rendelet (12) preambulumbekzdését, valamint 2. cikkének (2) bekezdését).

43 — A 4/2009 rendelet olyan joghatósági szabályokat állapít meg, amelyek kiterjednek a tagállamok területén túlnyúló perekre, így például amikor az alperes szokásos tartózkodási helye valamely harmadik országban található, mint a Huber–ügyben (C-408/13) (lásd a (15) preambulumbekzdést). Mindazonáltal, az egyetemes terjedelem ellenére, kizárólag a tagállamok bíróságainak joghatóságát szabályozza.

44 — Lásd: a Weber–ügyre vonatkozó indítványom (C-438/12, EU:C:2014:43, 48. pont), valamint Weber–ítélet (C-438/12, EU:C:2014:212, 40. pont).

45 — Hasonlóan a Brüsszel I. rendelet (11) preambulumbekzdése szerint „[a] jogi személyek székhelyét a közös szabályok átláthatóságának fokozása és a joghatósági okok összeütközése elkerülése végett önállóan kell meghatározni” (kiemelés tőlem).

46 — Lásd: de Cavel–ítélet (C-120/79, EU:C:1980:70, 6. és azt követő pontok), valamint van den Boogaard–ítélet (C-220/95, EU:C:1997:91, 22. és azt követő pontok).

47 — Lásd: Farrell–ítélet (C-295/95, EU:C:1997:168, 12. és azt követő pontok), valamint Blijdenstein–ítélet (C-433/01, EU:C:2004:21, 24. és azt követő pontok).

48 — A Brüsszel I. rendelettel kapcsolatban lásd: Cartier parfums-lunettes és Axa Corporate Solutions assurances ítélet (C-1/13, EU:C:2014:109, 32. pont), valamint Coty Germany ítélet (C-360/12, EU:C:2014:1318, 43. pont).

49 — A Brüsszel I. rendelet (15) preambulumbekzdése szerint „[a] harmonikus jogalkalmazás érdekében a párhuzamos eljárások lehetőségét el kell kerülni, és biztosítani kell, hogy ne hozzanak egymással összeegyeztethetetlen határozatot két tagállamban”. Ez az elv a rendeletet átdolgozó 1215/2012/EK rendelet (21) preambulumbekzdésében újfent megjelenik.

50 — A végrehajtás és a határozatok kölcsönös elismerése szempontjából lásd a 4/2009 rendelet 21. cikkének (2) bekezdését, valamint 24. cikkének c) pontját.

51 — Lásd a 4/2009 rendelet (15) preambulumbekzdését.

52 — A rendelet minden tartási kötelezettség jogosultját érinti, akármilyen szerepet is töltenek be a családon belül, vagy más, a rendelet 1. cikkének (1) bekezdésében hivatkozott viszonyban, még akkor is, ha a gyakorlatban e rendelkezések elsősorban a gyermekek védelmére hivatottak, minthogy a tartási kötelezettség megállapítása iránti keresetek többsége őket érinti (lásd analógia útján a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló jegyzőkönyvnek az Európai Közösség általi megkötéséről szóló tanácsi határozat tervezetét [COM(2009) 81 végleges, 1. pont]).

annak, hogy az európai jogalkotó úgy döntött, kivonja a tartási kötelezettségeket az általános pénzfizetési kötelezettségeket szabályozó Brüsszel I. rendelet hatálya alól, és elfogadja a 4/2009 rendelet által megvalósított különös szabályozást.⁵³ Ez a törekvés világosan kiolvasható a 4/2009 rendelet rendelkezéseiből.⁵⁴

41. Ennek következtében, álláspontom szerint, a jelen ügyben célszerű lenne a lehető legnagyobb mértékben figyelembe venni a Bíróság által a Brüsszeli Egyezmény és a Brüsszel I. rendelet megfelelő rendelkezéseivel kapcsolatban kidolgozott korábbi ítélkezési gyakorlatot, azonban ezt szükség szerint hozzá kell igazítani a 4/2009 rendelet sajátosságaihoz.

C – A 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontja szerinti „az a bíróság, amelynek illetékességi területén a jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik” fordulat értelmezése

42. Az Amtsgericht Düsseldorf és az Amtsgericht Karlsruhe által előterjesztett előzetes döntéshozatali kérdések lényegükben megegyeznek. Figyelemmel a fenti tisztázó észrevételekre,⁵⁵ a kérdéseket úgy kell felfogni, hogy azok annak eldöntésére irányulnak, hogy a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontját – álláspontom szerint önállóan⁵⁶ – úgy kell-e értelmezni, hogy elfogadható, hogy egy tagállami jogszabály a jelen alapeljárásban szereplőhöz hasonlóan⁵⁷ azt írja elő, hogy a határokon átnyúló jogviták esetén regionális szinten az illetékesség kizárólag egy olyan elsőfokú bíróságot illet, amely nem feltétlenül azzal az azonos szintű bírósággal egyezik meg, amelynek illetékességi területén található a jogosult szokásos tartózkodási helye, hanem azzal, amelynek illetékessége azon a fellebbviteli bíróság székhelyéhez igazodik, amelynek illetékességi területén a jogosult szokásos tartózkodási helye található.

43. Észrevételeikben a német kormány és a Bizottság egyöntetűen azt javasolták válaszként, hogy az uniós jog nem áll ellentétben az olyan illetékességi szabállyal, mint amely az érintett német rendelkezésből következik. Ezzel szemben, a Sanders–ügyben (C-400/13)⁵⁸ és a Huber–ügyben (C-408/13)⁵⁹ a kérdést előterjesztő bíróságok ezzel ellentétesen érveltek.

44. Álláspontom szerint ez utóbbi megközelítés a legmegalapozottabb, a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontja által képviselt célkitűzés (1), a rendelkezés szövegezése és a hozzá kapcsolódó jogi aktus természete (2), valamint azon rendszer miatt, amelybe a rendelkezés illeszkedik (3). E szempontok összessége olyan állásponthoz vezet, amelyet véleményem szerint nem lehet elfogadhatóan megdönteni azokkal az érvekkel, amelyeket az alapeljárásban szereplő német szabály mellett sorakoztattak fel (4).

53 — Lásd különösen a rendelettervezet 1.2. pontját (COM(2005) 649 végleges).

54 — Lásd különösen az (5), (9), (11), (15), (17), (26) és (27) preambulumbekendést, valamint a 8. cikket.

55 — Lásd a jelen indítvány 19. és az követő pontjait.

56 — A jelen indítvány 39. pontjában felsorolt indokok alapján.

57 — Emlékeztetek arra, hogy az AUG 28. §-ának (1) bekezdése értelmében, amennyiben az eljárásban részt vevő felek valamelyike – függetlenül attól, hogy e személy a tartás jogosultja vagy az alperes – külföldön él, kizárólag azon Oberlandesgericht székhelyén található Amstgericht illetékes az ügy elbírálására, amelynek illetékességi területén a Németországban élő fél szokásos tartózkodási helye található, adott esetben akár azzal az Amtsgerichttel szemben, amelyhez az érdekelt félnek fordulnia kellett volna a szokásos tartózkodási hely alapján.

58 — Az Amtsgericht Düsseldorf szerint az AUG 28. §-ának (1) bekezdése szerinti illetékességek koncentrációjának következményeként megfoszthatják a Németországban élő kérelmezőket attól, hogy a 4/2009 rendelet 3. cikkében rögzített lehetőséggel éljenek, azaz, hogy a szokásos tartózkodási helyük szerinti bíróság előtt terjesszék be kérelmüket. Ezen túlmenően, az Amtsgericht Düsseldorf elveti a német jogirodalom és ítélkezési gyakorlat által támogatott álláspontot, miszerint az AUG ezen rendelkezése egy kizárólag nemzeti igazságszolgáltatási intézkedés volna.

59 — Az Amtsgericht Karlsruhe szerint a 4/2009 rendelet 3. cikkének a) és b) pontja szabályozza mind a joghatósági, mind az illetékességi szabályokat a rendelet alkalmazási körébe eső, határon átnyúló ügyek esetében. Az uniós jog elsőbbségének elve alapján tilos a tagállamoknak olyan illetékességi szabályokat elfogadniuk, amelyek – a jelen üggyhöz hasonlóan – ellentétesek az uniós jogi normával, és aminek következtében a jogosult nem tud a saját „rendes fórumához”, azaz a szokásos tartózkodási helye szerinti helyi bírósághoz fordulni.

1. A teleológiai értelmezésről

45. A német kormány és a Bizottság egyetért azzal, hogy a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontja mind a tagállami bíróságok határokon átnyúló joghatóságát, mind a tagállamon belüli területi illetékességet szabályozni hivatott.⁶⁰

46. Ahogyan azt már korábban is megállapítottam,⁶¹ a 4/2009 rendelet egyik fő, a rendelet 3. cikkében hatályosuló célkitűzése a tartásra jogosult, azaz a tartási jogviszonyban és az abból származó jogvitában⁶² részt vevő gyengébbik félnek a védelme. Ezt a szempontot emelte ki a Bíróság is a Brüsszeli Egyezmény 5. cikkének 2. pontját érintő ítélezési gyakorlatában.⁶³

47. E tekintetben a 4/2009 rendelet (5) és (9) preambulumbekzdése hívja fel a figyelmet arra, hogy a rendelet részben azért került elfogadásra, hogy ezáltal a jogosultak a Brüsszeli Egyezménynél és a Brüsszel I. rendeletnél egyszerűbben tudják elérni az őket megillető tartásdíj megítélését és behajtását, különösen a végrehajthatóvá nyilvánítási (*exequatur*) eljárás eltörlésével, azzal a feltétellel, hogy az erre irányuló eljárásoknak tiszteletben kell tartaniuk az e rendelet által megállapított minimális eljárási garanciákat.⁶⁴

48. A német kormány és a Bizottság álláspontja szerint az alapeljárásban szereplő német jogszabály nem áll ellentétben a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontjával, és különösen e rendelkezésnek a véleményük szerint a tartásra jogosult védelmét szolgáló szerepével.

49. Ez az érv számomra vitathatónak tűnik, főleg a rendelkezés által elérni kívánt kiegészítő célkitűzés, azaz a jogosult és az eljáró bíróság közötti közelség biztosítása szempontjából. Ez a kettős cél – a védelem és a közelség – állt már a Brüsszeli Egyezmény 5. cikkének 2. pontja⁶⁵ által rögzített joghatósági szabály mögött is, amelynek a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontja egyértelmű megfelelője, és amelyet ez utóbbi megerősített.⁶⁶ A rendelet elfogadását szorgalmazó bizottsági javaslat indokolása szerint ugyanis „[a] Brüsszel I. rendelet nemzetközi joghatóságra vonatkozó szabályai már lehetővé teszik, hogy a tartásra jogosult egy hozzá közel található hatósághoz forduljon, azonban a helyzeten még lehet javítani”.⁶⁷ Az ilyen megfontolás kifejezetten kiterjed arra, hogy gondoskodni kell arról, hogy a jogosult a helyváltoztatásból adódó nagyobb anyagi nehézségek nélkül tudjon eljárást indítani, valamint, hogy az előtt a bíróság előtt tudja érvényesíteni jogait, amely a legjobb helyzetben van a helyi gazdasági körülmények ismerete szempontjából annak érdekében, hogy meghatározza a jogosult forrásait és szükségleteit és, ezzel egyetemben, megítélje a tartásra kötelezett személy lehetőségét a tartás teljesítésére.⁶⁸

60 – A német kormány előadja, hogy e rendelkezés ugyanakkor nem jelöli ki közvetlenül, hogy konkrétan melyik bíróság rendelkezik illetékességgel az ügy elbírálására, és hogy a szövegezés mérlegelési mozgásteret biztosít a tagállamok számára annak meghatározására, hogy milyen terjedelmű legyen azon bíróság illetékessége, amely a tartásra jogosult szokásos tartózkodási helye alapján eljárhat.

61 – Lásd a jelen indítvány 40. pontját.

62 – Még akkor is, ha a hivatkozott rendelet igyekszik egyfajta egyensúlyt teremteni a jogosultak és a kötelezettek jogai között, ez utóbbiak számára biztosítva a méltányos eljáráshoz való jogot (lásd a rendelettervezet 1.2.3. pontját [COM(2005) 649 végleges]).

63 – A Farrell-ítélet (EU:C:1997:168, 19. pont) kimondja, hogy „az 5. cikk 2. pontja szerinti eltérés célja, hogy az ilyen eljárásban részt vevő gyengébbik félnek tekintett tartási jogosult számára alternatív joghatósági indokot biztosítson. Ily módon, az egyezmény szerkesztői úgy tartották, hogy ennek a különös célkitűzésnek felül kell kerekednie a 2. cikk első bekezdésében rögzített szabályon, amely az alperest részesíti védelemben, minthogy általában ő a gyengébbik fél amiatt, hogy neki kell elszenvednie a kérelmező keresetét” (kiemelés tőlem). Ez az „alsóbbrendűségi helyzet” ismét előkerült a Blijdenstein-ítéletben (EU:C:2004:21, 29. és azt követő pontok).

64 – Lásd a 4/2009 rendelet 22–25. cikkét.

65 – Lásd M. P. Jenard jelentését a Brüsszeli Egyezményrel kapcsolatban (HL 1979. C 59., 1. o., különösen a 22., a 24. és azt követő pontokat; a továbbiakban: Jenard-jelentés), valamint a 2007-ben kelt hágai egyezménynek a jelen indítvány 35. lábjegyzetében említett előkészítő irata 104. pontját.

66 – Gallant, E., „Le nouveau droit international privé alimentaire de l’Union: du sur-mesure pour les plaideurs”, *Europe*, 2012., 2. sz., 2. tanulmány, 3. és azt követő pontok.

67 – Lásd a rendeletre vonatkozó javaslat 1.2.1. pontját (COM(2005) 649 végleges) (kiemelés tőlem).

68 – Összességében a Bizottság egyetért azzal, hogy a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontjában meghatározott joghatósági szabály „elsősorban a gyengébb felek védelmét célozza azért, hogy biztosítja számukra a hatékony jogorvoslathoz való hozzáférést”, és feltételezi, hogy „a helyi bíróság, a tényekhez való közelségből adódóan, a legjobb fórum arra, hogy megfelelően megvizsgálja az eljárás tárgyát képező jogvitát”.

50. Álláspontom szerint a 4/2009 rendelet által felállított joghatósági szabályok harmonizált rendszere, valamint az azokból származó előnyök elveszíthetik hatékony érvényesülésüket, elsősorban a jogbiztonság szempontjából, ha a Bíróság a jelen ügyben egy olyan értelmezést fogad el e rendelet 3. cikkének b) pontjával kapcsolatban, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy nemzeti szinten ismét bevezessenek olyan illetékességi szabályokat, amelyek a határon átnyúló ügyekben alkalmazandóak, mint amilyen az alapeljárásban szereplő szabály is, amely a jogosult szokásos tartózkodási helye szerinti fellebbviteli bíróság székhelyén működő elsőfokú bíróság illetékességébe utalja az ügyeket abban az esetben is, ha ez a tartózkodási hely nem esik az adott bíróság rendes illetékességi területére.

51. Márpedig az alapeljárásaihoz hasonló körülmények között a jogosult valóban az érintett tartományi fellebbviteli bíróság illetékességi területén rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel, azonban nem azon elsőfokú bíróság illetékességi területén, amelyhez a német rendelkezés az ügyet rendeli. Nincs kétség afelől, hogy az adott ügyekben az Amtsgericht Mettmann és az Amtsgericht Kehl az a bíróság, amelynek illetékességi területén a tartás jogosultjai szokásos tartózkodási hellyel rendelkeznek. Másként megfogalmazva, az AUG 28. §-a (1) bekezdésének első mondata nem csupán nemzeti szinten értelmezi a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontja szerinti „bíróság, amelynek illetékességi területén a jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik” fordulatot, hanem egy olyan szabályt alkot meg, amely az elsőfokú bíróságok közötti illetékességmegosztást a szokásos tartózkodási helyhez tartozó fellebbviteli bíróságok illetékességi területéhez igazítja annak ellenére, hogy e bíróságok nem dönthetnek első fokon a tartási kötelezettséget érintő eljárásokban.

52. A 4/2009 rendelet által felállított harmonizált rendszer egy másik, általánosabb célkitűzése – hasonlóan a Brüsszeli Egyezmény, majd azt követően a Brüsszel I. rendelet által meghatározotthoz –, hogy lehetőség szerint ne kerüljön sor visszautalásra a nemzeti jog joghatósági szabályaira.⁶⁹ Mint ahogyan az már hangsúlyozásra került a Brüsszeli Egyezménnyel kapcsolatos jelentésekben, a jogszabály által tartalmazott különös illetékességi szabályok célja, hogy az érintett tagállamok joghatóságát anélkül határozzák meg, hogy vissza kelljen utalni a fórum jogára.⁷⁰ A nemzeti, valamint *exorbitáns* (kapcsolatszegény) joghatósági szabályok elutasítása ezen túlmenően megkönnyíti a határozatok elismerését valamennyi tagállamban, ami a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés európai rendszerének alappillére. Márpedig e különös joghatósági szabályok között szerepel a Brüsszeli Egyezmény 5. cikkének 2. pontja, amely a tartási ügyekben alkalmazható, és amelyből a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontja ered.

53. A nemzeti jogból eredő illetékességi szabályok kizárását támasztja alá a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontja, főleg, ha e rendelkezést a szomszédos szabályokhoz viszonyítva vizsgáljuk.

2. A nyelvtani értelmezésről

54. Először is szeretném hangsúlyozni, hogy – a német kormány felvetésével egyetértve – nem tűnik számomra ésszerűnek, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által felvetett irányt követve a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontjában szereplő, „amelynek illetékességi területén” fordulatot szó szerint kellene értelmezni, oly módon, hogy a jogosultnak abban a városban kellene eljárást indítania, ahol lakik, és ennek következtében „a tagállam egész földrajzi területén, illetve minden egyes községében” kellene bíróságnak működnie.

69 — A 4/2009 rendelet (15) preambulumbekkezdése megállapítja, hogy „ezenkívül nem lehetséges a nemzeti jog joghatósággal kapcsolatos szabályaira való utalás sem”.

70 — Schlosser professzornak a Dán Királyságnak, Írországnak és Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló egyezményhez történő csatlakozásáról szóló egyezményről, valamint az annak a Bíróság általi értelmezéséről szóló jegyzőkönyvről szóló jelentése (HL 1979. C 59., 71. és azt követő oldalak, különösen a 70. pont), hangsúlyozza, hogy a hivatkozott szabályokban, „amikor a [Brüsszeli] Egyezmény nem csupán a nemzetközi joghatóságot, hanem a bíróságok területi illetékességét határozza meg, mint például az 5. és 6. cikk esetében, az adott tagállam több, azonos szintű bírósága közül csupán egyet minősít illetékesnek”. Lásd továbbá: a fent említett Jenard-jelentés 22. o.

55. Vitathatatlanul megszokott, hogy a tagállamok bírósági szervezetrendszerének kialakítása azon az elven alapul, hogy minden bíróság illetékességi területe megegyezik azzal a földrajzi területtel, amelyen hatáskörét gyakorolja, és amely akár több helységet, várost vagy községet is lefedhet.⁷¹

56. Álláspontom szerint a hivatkozott fordulatot inkább úgy kell értelmezni, hogy az egyszerűen azt jelentse, hogy a joghatósági szabály azt a bíróságot jelöli ki, amelynek rendes illetékességi területén található a jogosult szokásos tartózkodási helye, anélkül hogy ehhez bármilyen nemzeti jogi végrehajtási intézkedés szükséges vagy egyáltalán lehetséges lenne.⁷²

57. E tekintetben emlékeztetek arra, hogy az EUMSZ 288. cikk szerint az uniós jog részét képező rendelet általános hatállyal bír, teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban.⁷³ A klasszikus bírói gyakorlat szerint a tagállamok jogalkotói hatáskörének hiányában kizárt minden olyan nemzeti jogi aktus elfogadása, amely egy rendelet rendelkezéseit kívánja átültetni a nemzeti jogba. A tagállamok csak akkor kötelesek ilyen irányú nemzeti jogi intézkedéseket elfogadni, ha maga a rendelet utal vissza az átültetését szolgáló nemzeti rendelkezésekre, vagy ha a rendelet alkalmazása szempontjából nemzeti szinten részletesebb rendelkezésekre van szükség.⁷⁴ Álláspontom szerint az AUG 28. §-a (1) bekezdésének első mondata túlmutat azon a körön, ami a nemzeti jogalkotók számára megengedett, minthogy a közvetlenül alkalmazandó 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontjában található joghatósági szabály nemzeti szinten nem igényel semmilyen további pontosítást.

58. A 4/2009 rendelet 3. cikke b) pontjának szövegezése ugyanis annyiban különleges, hogy az „az a bíróság, amelynek illetékességi területén” fordulatot használva egy különös illetékességi szabályt alkot, amely lehetővé teszi az adott bíróság közvetlen beazonosítását anélkül, hogy vizsgálni kellene a tagállamok nemzeti jogát.⁷⁵ Ahogyan a Bizottság is állítja, ez a rendelkezés eltér azoktól, amelyek nem egy adott bíróságra, hanem valamely tagállam igazságszolgáltatási rendszerének egészére hivatkoznak, mint a 4/2009 rendelet 6. cikke⁷⁶ vagy a Brüsszel I. rendelet 2. cikkének 1. pontja.⁷⁷ Ezen túlmenően, a 4/2009 rendelet szerkesztői a 3. cikk a) és b) pontja esetén egy adott kifejezés, vagyis az „amelynek illetékességi területén” fordulat mellett döntöttek, amely világosan eltér az „azon tagállam [...] területén” lévő bíróságtól, amelynek területén valamely fél szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, és amely például szerepel a rendelet 4. cikkének a) pontjában.

71 — Azzal, hogy egy bíróság illetékességi területét általában a helyi közigazgatási egységek beosztásainak és albeosztásainak megfelelően alakítják ki.

72 — Fennáll a lehetősége annak, hogy egy bíróság területi illetékessége az ügyek természete szerint változik. Így egyes ügyeket, mint például a tengeri joggal vagy a szellemi alkotások jogával kapcsolatos ügyeket kizárják a kisebb bíróság hatásköréből a nagyobb teherbírással rendelkező bíróságok javára. Ez a fajta hatáskörmegosztás, amelynek következtében a területi illetékesség koncentrációja valósul meg, teljes mértékben eltér a jelen helyzettől, minthogy a hivatkozott német jogi rendelkezés olyan jogvitákban, amelyek *tárgya hasonló*, azaz tartási kötelezettség megállapítására irányulnak, attól függően határozza meg eltérően a bíróságok területi illetékességét, hogy az eljárás rendelkezik-e külföldi elemmel.

73 — Az a tény, hogy a tagállamokban tartási kötelezettség körében alkalmazandó joghatósági szabályok egy kormányközi eszközből, mint amilyen a Brüsszeli Egyezmény volt, átkerültek egy uniós jogi aktusba, mint amilyen a Brüsszel I. rendelet vagy a 4/2009 rendelet, nem módosította gyökeresen azok tartalmát, de azok jogi természete nemzeti szinten alapvető változáson ment keresztül.

74 — Lásd különösen: Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor ítélet (39/70, EU:C:1971:16, 4. pont), Bizottság kontra Olaszország ítélet (39/72, EU:C:1973:13, 3. és azt követő pontok), valamint Variola-ítélet (34/73, EU:C:1973:101, 3. pont).

75 — Lásd különösen: Nord, N., „Présentation du règlement »obligations alimentaires«”, *AJ Famille*, 2011., 238. o.; Ferrand, F., „The Council Regulation (EC) No 4/2009 [...]” in *Latest Developments in EU Private International Law*, B. Campunzano Díaz és társai irányítása alatt, Intersentia, Cambridge, 2011. 92. o., valamint Fongaro, E., „Obligations alimentaires”, *Répertoire de droit communautaire*, Dalloz, Párizs, 2013., 19. pont.

76 — A hivatkozott 6. cikk „szubszidiárius joghatóság” címén megállapítja, hogy „a felek közös állampolgársága szerinti tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal” (kiemelés tőlem).

77 — A Brüsszeli Egyezmény 2. cikkével kapcsolatban a korábban említett Jenard-jelentés kifejti, hogy „[az] alperest, akinek állandó lakóhelye valamely szerződő államban található, nem kötelező a lakóhelye vagy székhelye szerinti bíróság elé megidézni. Az idézés a lakóhelye szerinti állam bármelyik bírósága elé történhet, amennyiben az az adott állam jogszabályai szerint illetékes [...] Az egyezmény dönt a bíró által képviselt állami bíróság általános illetékességéről, míg a nemzeti jog dönt az adott állami bíróságok különös illetékességéről” (lásd 18. o.). Az elemzést meg kell fordítani az olyan különös joghatósági szabályok alkalmazása esetén, mint a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontja.

59. E szövegezés jellegzetességének véleményem szerint ki kellene zárnia a Bíróság Apostolides–ítéletben⁷⁸ megfogalmazott álláspontjának alkalmazását a jelen ügyben, amely szerint a Brüsszel I. rendelet 22. cikke szerinti joghatóság-kijelölés nem korlátozza az egyes tagállamokat abban, hogy a saját területükön kialakítsák a bírósági szervezetrendszerüket, valamint kijelöljék a bíróságok hatáskörét.⁷⁹ Az ítélet által értelmezett és korábban hivatkozott 22. cikk (1) bekezdése ugyanis az „*annak a tagállamnak a bíróságai*, ahol az ingatlan található” fordulatot rögzíti, míg a 4/2009 rendelet 3. cikke b) pontjának tárgya „*az a bíróság, amelynek illetékességi területén* a jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik” (kiemelés tőlem). A terminológiai különbség álláspontom szerint e két rendelkezés önálló, sőt ellentétes értelmezését teszi lehetővé.

60. Jellegzetessége ellenére a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontja nem újító természetű, mivel hasonló fordulat szerepel a Brüsszeli Egyezmény, valamint a Brüsszel I. rendelet számos rendelkezéseiben is,⁸⁰ amelyekkel kapcsolatban a Bíróság – legjobb tudomásom szerint – sosem állapította meg azt, hogy a tagállamoknak jogukban áll megváltoztatni e rendelkezések alkalmazási körét a nemzeti jogban rögzített illetékességi szabályok révén.⁸¹ Álláspontom szerint nincs lehetőség arra, hogy a jelen ügyekkel összefüggésben ezt megengedjük.

3. A rendszertani értelmezésről

61. A Bíróság által a polgári ügyekben történő igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos más jogi aktusok⁸² tekintetében kidolgozott állásponttal összhangban, a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontját a rendelkezéssel szomszédos szabályok figyelembevételével kell értelmezni, minthogy a benne foglalt joghatósági szabály nem elszigetelt, hanem egy olyan szabályrendszer része, amelynek alkotóelemei egymást kiegészítik.

62. Először is megfigyelhető, hogy a rendelet 3. cikke négy joghatósági szabályt állapít meg, amelyek vagylagosan – rangsor nélkül – alkalmazhatók, ellentétben a Brüsszeli Egyezményben és a Brüsszel I. rendeletben foglalt általános és különös joghatósági szabályokkal.⁸³ Egyebekben az a választási lehetőség, ami megilleti a felperest, különösen a 3. cikk a) és b) pontja alapján, semlegesebbnek tűnik, mint a másik két jogi aktusban szereplő lehetőség, minthogy közömbös, hogy a tartásra jogosult vagy a tartásra kötelezett személy él vele, még akkor is, ha a gyakorlatban a 4/2009 rendelet ez utóbbi személyt kevesebb előnyben részesíti, mint a jogosultat.⁸⁴

78 — C-420/07, EU:C:2009:271, 48. és 50. pont.

79 — E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy a hivatkozott 22. cikk, amely „a tagállamok kizárólagos joghatósággal rendelkező bíróságainak kötelező és kimerítő jellegű felsorolását tartalmazza”, „csupán kijelöli azt a tagállamot, amelynek bíróságai a jogvita tárgyánál fogva joghatósággal rendelkeznek” (a fenti ítélet 48. pontja).

80 — A Brüsszel I. rendeletben a tartási kötelezettségekre vonatkozó 5. cikk 2. pontján túlmenően számos rendelkezés tartalmazza az „az a bíróság, amelynek illetékességi területén” fordulatot. Lásd különösen a szerződéseket érintő 5. cikk 1. pontjának a) alpontját, a deliktuális és kvázi-deliktuális ügyekre vonatkozó 5. cikk 3. pontját, a biztosításokra vonatkozó 9. cikk 1. pontjának b) alpontját és a 10. cikket, valamint az egyéni munkaszerződésekre irányadó 19. cikk 1. és 2. pontját. Lásd továbbá a Color Drack ítéletet (C-386/05, EU:C:2007:262, 30. pont).

81 — A Jenard-jelentés pontosítja, hogy a különös joghatósági szabályok, és így a tartási kötelezettségekre vonatkozó joghatósági rendelkezések bevezetése a Brüsszeli Egyezménybe lehetővé teszi azt, hogy „közvetlenül jelöljék ki a joghatósággal rendelkező bíróságot anélkül, hogy visszautalnánk annak az államnak a hatályos illetékességi szabályaira, amelynek területén a bíróság megtalálható”, valamint hogy „egyszerűsítsük az Egyezmény alkalmazását”, elkerülve azt, hogy az államok a ratifikálás során külön intézkedéseket hozzanak a belső joguk harmonizálása érdekében (lásd 22. o.).

82 — Lásd különösen a jelen indítvány 48. lábjegyzetében hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

83 — A Brüsszeli Egyezmény és a Brüsszel I. rendelet 2. cikke ugyanis az alperes lakóhelye szerinti bíróság illetékességét rögzíti általános elvként, míg a két jogszabály 5. cikkének 2. pontja a tartási kötelezettség tekintetében kivételes joghatósági szabályokat állapít meg.

84 — Amennyiben a kötelezett egyben a felperes, ő valójában kizárólag ahhoz a bírósághoz fordulhat, amelynek illetékességi területén található az alperes-jogosult szokásos tartózkodási helye, minthogy a hivatkozott pontok által rögzített joghatósági szabályok ebben a statisztikailag ritkább esetben összeolvadnak. A jogosultak és adósok közötti egyenlőtlenségről lásd: Ancel, B. és Muir Watt, H., „Aliments sans frontières, Le règlement CE n° 4/2009 [...]”, *Revue critique de droit international privé*, 2010., 457. és azt követő oldalak, különösen a 9. pont.

63. A 4/2009 rendelet 3. cikkének sajátos szerkezete álláspontom szerint rendkívül tanulságos a jelen ügyekben feltett kérdések megválaszolása szempontjából. E tekintetben ki kell emelni, hogy e cikk a) és b) pontja egyaránt olyan helyzeteket szabályoz, ahol a tartási kötelezettség megállapítására irányuló kereset az elsődleges kereseti kérelem. Ezzel szemben a cikk c) és d) pontja azon esetekben alkalmazandó, amikor e kereset nem elszigetelt, hanem „járulékos” egy másik kereset mellett, amely az egyik esetben a személyi állapotra, a másik esetben a szülői felelősségre irányul. Márpedig kizárólag e két utóbbi esetben történik kifejezett visszautalás az eljáró bíróság országa szerinti jogra az illetékes bíróság megállapítása végett.⁸⁵ *A contrario*, álláspontom szerint tudatosan nem hagytak teret a nemzeti jogszabályok alkalmazásának az a) és b) pont vonatkozásában.

64. Ezt az álláspontot erősíti meg a 4/2009 rendelet más rendelkezéseivel való összehasonlítás is. Így különösen a 71. cikk (1) bekezdése előírja, hogy a tagállamoknak tájékoztatást kell nyújtaniuk többek között a rendelet 27. cikkének (1) bekezdésével összhangban benyújtott végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelmek elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságok nevérol.⁸⁶ A Németországi Szövetségi Köztársaság, valamint a többi tagállam kizárólag ez esetben dönthet afelől, hogy a területét illetően „[a] kérelmeket [...] azon tartományi felsőbíróság (*Oberlandesgericht*) székhelyén működő helyi bíróság (*Amtsgericht*) családjogi bírósága [...] bírálja el, amelynek illetékességi területén azon személy szokásos tartózkodási helye található, aki az okirat kötelezettje, vagy amelynek illetékességi területén a végrehajtást foganatosítani kell (illetékességek koncentrációja)”.⁸⁷ Ezzel szemben a hivatkozott rendelet 3. cikkének b) pontja nem ajánl fel hasonló lehetőséget.

65. A 4/2009 rendelet általános felépítése szempontjából végzett ezen elemzésből megállapítható, hogy az utóbbi rendelkezés megfogalmazási módjával az uniós jogalkotó szándékosan korlátozta a tagállamok mozgásterét a tartási kötelezettségek ügyében hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nemzeti bíróságok kijelölése terén.

4. Az illetékességek koncentrációjával kapcsolatos indokok

66. Annak érdekében, hogy megvédjék a hivatkozott német jogi rendelkezést, a német kormány és a Bizottság olyan érvrendszert dolgozott ki, amely álláspontom szerint nem meggyőző.

67. Álláspontjuk szerint, valamint az ügyben beterjesztett iratok alapján úgy tűnik, hogy a német jogalkotó úgy vélte, hogy az AUG 28. §-a által szabályozott illetékességkoncentráció a tartási kötelezettségekkel kapcsolatos nemzetközi ügyekben pozitív hatást gyakorol az igazságszolgáltatási rendszerre, mivel olyan külön bíróság felállítását teszi lehetővé, amely nagyobb tapasztalattal rendelkezik az ilyen típusú ügyekkel kapcsolatban, és amely Németország minden tartományában működik.

85 — A 4/2009 rendelet 3. cikkének c) és d) pontja az „az a bíróság, amely saját joga alapján a személyi állapottal [illetve a szülői felügyelettel] kapcsolatos ügyekben *joghatósággal rendelkezik* [...]” (kiemelés tőlem) fordulatot tartalmazza. Ezzel egyenértékű visszautalás megjelent már a Brüsszeli Egyezmény 5. cikke 2. pontjának végén (e tekintetben 1978-ban módosítva), valamint a Brüsszel I. rendelet 5. cikke 2. pontjának végén.

86 — Hasonló információk szükségesek az ilyen kérelmek tárgyában hozott határozatok ellen benyújtott fellebbezések esetén is (lásd a 32. cikk (2) bekezdését).

87 — Lásd a „[4/2009] rendelet 71. cikkével összhangban a tagállamok által nyújtott tájékoztató” egységes szerkezetbe foglalt változatát, különösen a 13. oldalt (http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/pdf/vers_consolide_hu_4.pdf).

68. A Huber-ügyben (C-408/13) a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy álláspontja szerint az AUG 28. §-ának (1) bekezdése lényegében a területi illetékesség vonatkozásában állít fel szabályt akkor is, ha a német jogalkotó e rendelkezést a bírósági eljárás megszervezéséhez és egyszerűsítéséhez társította. Ezen eljárási előnyök palástja alatt, amelyek ténylegességét a bíróság egyébként vitatja⁸⁸, az érintett jogszabály befolyásolhatja az uniós jog által szabályozott joghatósági szabályokat.

69. Való igaz, hogy az igazságszolgáltatás hatékony szervezésének elősegítése, akár a bonyolultabb ügyek egyetlen bíróság előtt történő összevonása révén, megfelel a 4/2009 rendelet által a (15) preambulumbekzdésében hirdetett célkitűzések egyikének. Mindazonáltal ezt a célkitűzést nem szabad kizárólag az ésszerű igazságszolgáltatási rendszer kiépítése szempontjából értelmezni, hanem a peres felek – tehát akár a felperes, akár az alperes – azon érdekét is figyelembe kell venni, hogy a bíróság és a peres eljárás közötti szoros kapcsolatnak köszönhetően egyszerűen hozzáférhessenek az igazságszolgáltatáshoz, és előre láthassák a hatásköri és illetékességi szabályokat.⁸⁹

70. E tekintetben a Bíróság által az egyes tagállamok által elfogadott illetékességi szabályokkal kapcsolatban hozott ítéletekre lehetne hivatkozni, azonban álláspontom szerint erős kétség merül fel a tekintetben, hogy ez az ítélkezési gyakorlat alkalmazható-e a tagállamok közötti polgári ügyekben történő igazságszolgáltatási együttműködés jelen területén.

71. A Bíróság már határozott arról, hogy amennyiben nem létezik uniós jogi szabályozás egy adott területre vonatkozóan, akkor az egyes tagállamok belső igazságszolgáltatási rendszerének kell meghatároznia az igazságszolgáltatási fokok számát, rögzítenie az eljárási szabályokat, valamint kijelölnie azokat a bíróságokat, amelyek illetékesek a belső fellebbviteli eljárások lefolytatására, és nyomatékosította, hogy azok a szabályok, amelyeknek célja a gondos igazságszolgáltatáshoz fűződő érdek érvényesítése, elsőbbséget élveznek az egyéni érdekekkel szemben, feltéve, hogy összhangban vannak az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvével.⁹⁰

72. Ezen elvek alapján az, hogy egy tagállam ilyen eljárási vagy illetékességi szabályokat fogadjon el, csak akkor fogadható el, ha azok az eljárások, amelyek célja az uniós jogból származó és a jogalanyokat megillető jogok biztosítása, nem olyan körülmények között kerülnek lebonyolításra, amelyek kedvezőtlenebbek a belső jogból eredő eljárásoknál, másrészt pedig e szabályoknak nem szabad a jogalanyoknak olyan eljárási nehézségeket okozniuk, amelyek túlságosan megnehezítenék számukra az uniós jogból származó jogok gyakorlását.⁹¹

73. Mindazonáltal úgy vélem, hogy a tagállamok eljárási önállóságával kapcsolatos ítélkezési gyakorlat nem releváns a jelen ügyben, mivel a szóban forgó ítéletek és a jelen ügyek kontextusa között jelentős eltérések mutatkoznak. A Bíróságnak ugyanis a jelen ügyben nem csupán egyetlen tagállam belső eljárási jogával kapcsolatban kell választ adnia, hanem olyan joghatósági rendelkezéseket kell értelmeznie, amelyeket minden tagállam tekintetében egységesítettek a polgári ügyben történő igazságügyi együttműködés égisze alatt.⁹² Ráadásul ez esetben nem az Európai Unió által biztosított anyagi jogok gyakorlásának a bíróságok általi nemzeti szintű védelméről van szó.

88 — Az Amtsgericht Karlsruhe érvelése szerint, ellentétben a 4/2009 rendelet egyszerűsítési célkitűzésével, az AUG 28. §-a szerinti illetékességkoncentráció megnehezítené a tartásdíjak nemzetközi behajtását, minthogy a jogszabály által illetékesként kijelölt bíróság akár távolabb is eshet a jogosult szokásos tartózkodási helyétől, és nem biztos, hogy a legjobb tudással rendelkezik a helyi gazdasági viszonyokat illetően.

89 — Lásd analógia útján: a Brüsszel I. rendelet (12) preambulumbekzdése, valamint a Kainz-ítélet (C-45/13, EU:C:2014:7, 27. és azt követő pontok).

90 — Lásd különösen a versenyjog, a közös agrárpolitika és a fogyasztóvédelem területén: Manfredi és társai ítélet (C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 62. pont), Geelhoed főtanácsnok fenti egyesített ügyekre vonatkozó indítványa (C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:67, 49. és azt követő pontok), valamint Agroconsulting-04 ítélet (C-93/12, EU:C:2013:432, 35. és azt követő pontok) és Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León ítélet (C-413/12, EU:C:2013:800, 38. és azt követő pontok).

91 — Lásd különösen: Agroconsulting-04 ítélet (EU:C:2013:432, 39. és azt követő pontok).

92 — Ez a megkülönböztetés álláspontom szerint egyértelműen következik az Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León ítélet (EU:C:2013:800) 46. és 47. pontjának *a contrario* értelmezéséből.

74. Mindenesetre, feltételezve azt, hogy ezt az ítélkezési gyakorlatot mégis átültetnék az alapeljárást jellemző körülményekre, a megfelelő igazságszolgáltatás célkitűzésére alapított igazolást korlátozzák a Bíróság által megállapított azon feltételek, amelyek meghatározzák a tagállamok mozgásterét a bírósági eljárásokkal kapcsolatban, és amelyek értelmében a tagállamok nem nehezíthetik meg a jogalanyok számára az uniós jogból eredő előjogok gyakorlását. Márpedig jelen esetben úgy tűnik számomra, hogy a német jogszabály hatása a határon átnyúló tartási kötelezettséggel kapcsolatos ügyekre az, hogy elvonja a hatáskört a jogosult szokásos tartózkodási helye szerinti, azaz a bíróság és a per közötti szoros kapcsolat alapján egyébként illetékes bíróságtól, míg ugyanezen hatáskört meghagyja az azonos ügyben előterjesztett kérelmekre abban az esetben, ha hiányzik a külföldi elem az eljárásból.

75. Ennek következtében úgy gondolom, hogy az „az a bíróság, amelynek illetékességi területén a jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik” fordulatot úgy kell értelmezni, hogy a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontja értelmében az a bíróság rendelkezik joghatósággal, amelynek rendes illetékességi területén az érintett tartásra jogosult szokásos tartózkodási helye található. Ebből következik, hogy ezzel a rendelkezéssel nem összeegyeztethető az olyan tagállami jogszabály, mint amilyenre az alapeljárásban hivatkoznak, mivel az a határon átnyúló ügyekben azt eredményezheti, hogy a területi illetékesség egy olyan elsőfokú bíróságra száll át, amely eltér a jogosult szokásos tartózkodási helye szerinti bíróságtól.

V – Végkövetkeztetések

76. A fenti megállapítások alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a következő választ adja az Amtsgericht Düsseldorf (C-400/13) és az Amtsgericht Karlsruhe (C-408/13) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre:

„A tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet 3. cikkének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy az „az a bíróság, amelynek illetékességi területén a jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik” fordulat azt jelenti, hogy az a bíróság jogosult eljárni, amelynek illetékességi területén az érdekelt fél szokásos tartózkodási helye található, és ezért nem áll összhangban a hivatkozott rendelkezéssel az olyan tagállami jogszabály, mint amilyen az alapeljárásban szerepel, amely határokon átnyúló jogviták esetében azt az elsőfokú bíróságot ruházza fel kizárólagos illetékességgel, amely az adott tagállamban élő fél szokásos tartózkodási helye szerinti tartományi bíróság székhelyén működik.”